Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
20 mei 2020
Kenmerk
TLE/U202000352
Lbr. 20/022
Telefoon
070-373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Voortgang en resultaat samenwerking in de waterketen

Samenvatting

Met deze brief informeren wij u over de voortgang en het resultaat van de regionale samenwerking in de waterketen. In 2011 hebben Rijk, IPO, UvW, Vewin en VNG het Bestuursakkoord Water (BAW) gesloten. De afspraken in dit akkoord gaan over de beperking van de stijging van de kosten, het vergroten van de kwaliteit (professionaliteit) en het verminderen van de kwetsbaarheid in de waterketen. De uitwerking vindt plaats in 49 regio's.

In de meeste regio's werken gemeenten en waterschappen met de drinkwaterbedrijven voorspoedig samen aan het behalen van de gestelde doelen. De totale besparing op de jaarlijkse beheerkosten van de afvalwaterketen bedraagt in 2019 € 385 miljoen. Dit is 101% van de totale ambitie van €380 miljoen minder meerkosten in de afvalwaterketen in 2020. De verwachting voor 2020 is daarom dat vrijwel alle regio's hun ambitie gaan halen. Overigens is de verwachting dat de kosten de komende jaren wel zullen stijgen als gevolg van extra investeringen door gemeenten en waterschappen vanwege maatregelen gericht op klimaatadaptatie (wateroverlast hevige buien) en milieukwaliteitseisen (Europese Kaderrichtlijn Water).

De afspraken en doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water zijn gericht op de periode 2011-2020. Dit is daarmee de laatste ledenbrief over dit onderwerp. Het is een heel goede samenwerking geweest en daar kunnen we lessen uit trekken in de toekomst. Deze zullen op een later moment gedeeld worden.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Aan de leden

Datum
20 mei 2020
Kenmerk
TLE/U202000352
Lbr. 20/022
Telefoonnummer
070-373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Voortgang en resultaat samenwerking in de waterketen

Geacht college en gemeenteraad,

In 2011 heeft de VNG het Bestuursakkoord Water (BAW) gesloten met het Rijk, de Unie van Waterschappen (UvW), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin). De afspraken in het BAW lopen tot 2021. Daarin is afgesproken om de doelmatigheid van waterbeheer te vergroten. Eén van de belangrijkste afspraken in het BAW is om regionaal samen te werken in de waterketen om zo de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit (professionaliteit) te verhogen en de kwetsbaarheid te verminderen.

Jaarlijks brengt de landelijke projectorganisatie de voortgang en het resultaat van de regionale samenwerking in de waterketen in beeld. De resultaten zijn ook dit jaar zeer positief. Uit de voortgangsmonitor blijkt dat samenwerking in de waterketen voor gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen een bedrag van circa €560 miljoen oplevert ten opzichte van €450 miljoen in het basisscenario. De voortgangsmonitor is gebaseerd op de inschatting die gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen zelf maken. Dat is een groot compliment waard aan alle mensen die zich hiervoor in de regionale samenwerking inzetten.
Ook blijkt dat gemeenten en waterschappen samen met de drinkwaterbedrijven met veel overtuiging samenwerken en zeer goede vooruitgang boeken met het halen van de doelen kwaliteit en kwetsbaarheid. In het vervolg van deze ledenbrief gaan we uitgebreid in op de resultaten van deze inventarisatie.

Landelijk beeld van de voortgang en het resultaat (voorjaar 2020)
Bijlage 1 bevat de jaarlijkse factsheet van de regio's en drinkwaterbedrijven. De factsheet beschrijft de vooruitgang in de regio's van de afvalwaterketen (gemeenten en waterschappen) en de drinkwaterbedrijven.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Gematigde lastenontwikkeling
In het BAW is een gematigde lastenontwikkeling afgesproken voor huishoudens en bedrijven. De lastenontwikkeling is in beeld gebracht langs twee invalshoeken. Ten eerste de feitelijk gerealiseerde opbrengst van de rioolheffing en de zuiveringsheffing ten opzichte van de prognose bij autonome ontwikkeling (het basisscenario) en bij meer intensieve samenwerking. Ten tweede de ontwikkeling van de lastendruk voor specifieke huishoudens en bedrijven.
Het beeld is heel positief. De factsheet maakt duidelijk dat de *opbrengsten uit de riool- en zuiveringsheffing* in de periode 2010 t/m 2020 zeer duidelijk onder de prognoses blijven (zie figuren 1 en 2 van bijlage 1). Hetzelfde geldt voor de *kosten van de drinkwaterbedrijven* (zie figuur 3 bijlage 1).

Uit de *ontwikkeling van de lastendruk voor huishoudens en bedrijven* blijkt dat de lasten in de waterketen voor meerpersoonshuishoudens in 2020 met 2,0% (huur) tot 1,9% (koopwoning) stijgen ten opzichte van 2019. De lastenontwikkeling is daarmee dit jaar voor het eerst boven de inflatie (prognose 1,4%). Deze hogere ontwikkeling van de lasten is voor een belangrijk deel het gevolg van maatregelen voor nieuwe ontwikkelingen (klimaat, waterkwaliteit en dergelijke).

Doelrealisatie kosten
De totale besparing op de jaarlijkse beheerkosten van de afvalwaterketen bedraagt in 2019 €385 miljoen. Dit is 101% van de totale ambitie van €380 miljoen minder meerkosten in de afvalwaterketen in 2020, zoals vastgelegd in het BAW. De verwachting voor 2020 is dat nagenoeg alle regio's hun ambitie gaan halen.
Drinkwaterbedrijven hebben het doel van €70 miljoen kostenbesparingen bereikt. Zij hebben €175 miljoen aan kostenbesparingen gerealiseerd. Dit is 250% van €70 miljoen. Deze uitkomsten moeten we, ondanks nieuwe ambities, vast zien te houden in 2020.

Doelrealisatie kwaliteit en kwetsbaarheid
Met betrekking tot de professionaliteit van dienstverlening (kwaliteit) geldt dat gemeenten en waterschappen nu gemiddeld 80% van de eigen ambitie hebben gerealiseerd. Uit het kaartbeeld (zie bijlage 1) blijkt dat verschillende regio’s redelijk op koers liggen om de eigen doelstellingen in 2020 te realiseren. Voor drinkwaterbedrijven is de gemiddelde realisatie 86%. Ten aanzien van de kwetsbaarheid geldt dat de regio’s gemiddeld 75% hebben gerealiseerd, terwijl dit voor drinkwaterbedrijven gemiddeld 89% is.
Aandachtspunt bij de interpretatie van de geschetste kaarten (figuren 6 t/m 10, bijlage 1) is dat de relatieve vooruitgang van de regio in beeld gebracht is ten opzichte van de eigen doelstelling, zoals gerapporteerd in 2014. Op koers liggen bij een zeer hoge ambitie scoort slechter in termen van doelrealisatie dan vooruitlopen op een laag gestelde ambitie. Deze kaarten moeten daarom worden gelezen met de blik op de uitgangspositie in 2014 (zoals opgenomen in figuur 5, bijlage 1).

Meer samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven
De regionale samenwerking tussen gemeenten en waterschappen gebeurt op verschillende manieren. Kennisdeling vormt de gemene deler in alle regio’s, gevolgd door samenwerken in projecten. We zien een zeer lichte stijging van de gezamenlijke organisatiestructuur (figuur 11, bijlage 1).

Het einde van het landelijk project
De afspraken en doelstellingen uit het BAW zijn gericht op de periode 2011-2020. In 2020 zitten we aan het einde van deze periode. De beoogde besparing op de jaarlijkse kosten zal met onze inspanningen in 2020 worden gerealiseerd. Door de krachten te blijven bundelen is het mogelijk geweest om zelfs extra besparingen te realiseren. Voor nu is het ook van belang om ons te richten

op de realisatie van de andere doelen: het vergroten van de kwaliteit van dienstverlening en het verminderen van de personele kwetsbaarheid.

In oktober 2018 zijn Aanvullende afspraken BAW (ABAW) in de Stuurgroep Water gemaakt, ook over de waterketen. Deze afspraken hebben als doel om de regio's uit te dagen om nieuwe initiatieven te nemen op het gebied van kwaliteit en kwetsbaarheid, gegevensbeheer en assetmanagement, kwetsbare infrastructuur bij overstromingen en de Omgevingswet. In de ledenbrief van 28 januari 2019 hebben we u hiervan op de hoogte gesteld.
Het jaar 2019 is gebruikt voor de nadere uitwerking en het oppakken van deze initiatieven door de regio's. We stellen vast dat voor de regionale invulling dit jaar nog een versnelling nodig is. Landelijk werken we aan de toegankelijkheid van een toepasbaar overzicht van wateropleidingen en aan een handreiking Omgevingswet voor waterprofessionals.

Na het einde van het BAW 2011 in 2020 eindigt automatisch ook het landelijk project Samenwerking in de waterketen (samenwaw). Het is verstandig dat partijen in de regio's vanaf 2021 blijven samenwerken aan de doelen die zij zelf gesteld hebben. Het uitgangspunt is eens te meer 'van onderop' vormgeven, waarbij geldt 'de vorm volgt de inhoud'. De landelijke monitor is dit jaar voor de laatste keer uitgevoerd. Hiermee is deze brief de laatste van de jaarlijkse ledenbrieven.

De Staat van Ons Water
In 'De Staat van Ons Water' van de minister van IenW aan de Tweede Kamer staat de voortgang van de afspraken in het BAW. Dit rapport wordt woensdag 20 mei 2020 (Verantwoordingsdag) naar de Tweede Kamer gestuurd. Informatie over de waterketen vindt u na 20 mei op de website www.onswater.nl. In deze rapportage wordt de doelmatigheidswinst in de waterketen berekend op basis van de lastenontwikkeling in 2019 en die komt uit op in totaal €680 miljoen voor de waterketen.

Bijeenkomsten en netwerk, community, website
In 2020 blijven we de regio's ondersteunen en stimuleren. VNG, UvW en Vewin organiseren hiervoor nog enkele activiteiten. Met die activiteiten willen we de onderlinge dialoog blijven stimuleren en met elkaar het gesprek blijven aangaan over de uitdagingen om de regionale uitvoeringsplannen in de praktijk te brengen.
Op de website van het landelijk project www.samenwerkenaanwater.nl vindt u de actualiteit en achtergronden, goede voorbeelden en interactie via sociale media (#samenwaw). Ook vindt u informatie over de bezoeken die het kernteam Samenwaw heeft gebracht aan diverse regio's om in collegiaal overleg informatie met elkaar te delen. Hoe kijkt de regio aan tegen de laatste stappen tot en met 2020 en naar de samenwerking in de periode daarna?
Er is behoefte om een podium in stand te houden voor (passieve en actieve) kennisdeling en voor het leggen van verbinding tussen de samenwerkingsregio's. Een mogelijkheid is het actief onderhouden van de website www.samenwerkenaanwater.nl en aan het organiseren van de (half)jaarlijkse bijeenkomsten.

Passende afsluiting vermoedelijk in januari 2021
In de Stuurgroep Water is met de minister van IenW afgesproken dat de mogelijkheid wordt bekeken om het hele BAW-traject passend af te sluiten. Dit zal vermoedelijk in januari 2021 plaatsvinden, afhankelijk van de situatie rondom Covid-19. Dan verschijnt ook de laatste uitgebreide rapportage van de werkgroep Monitoring Financiële Doelmatigheid. Deze rapportage wordt gezien als de eindrapportage, waarmee het verantwoordingstraject wordt afgerond.

Meer informatie:
Voor meer informatie over de voortgang van de samenwerking en/of contact met het kernteam kunt u contact opnemen met Michelle Hoekstra. Zij is bereikbaar via het telefoonnummer 070-373 8393 of per e-mail: michelle.hoekstra@vng.nl.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

L.K. Geluk
Algemeen directeur